

Teken en de Ziekte van Lyme

Inhoudsopgave

- Knelpunten
- De brancheafspraken
- Toelichting op de brancheafspraken
 - Organisatie en voorbereiding
 - Persoonlijke beschermingsmiddelen
 - Opleiding en instructie
- Checklist
- Meer informatie
- Toetsing Arbeidsinspectie

Goedgekeurd door Sociale Partners

Getoetst door Nederlandse Arbeidsinspectie

Bij werkzaamheden in bos en natuur heb je het risico om in aanraking te komen met teken. Deze bevinden zich voornamelijk in een vochtige omgeving in de kruid- en struiklaag (tot een hoogte van < 1.50 m). Circa 20% van de teken is besmet met de *Borrelia* bacterie.

Als besmette teken mensen bijten, dan kunnen zij de bacterie *Borrelia* overbrengen. Deze bacterie veroorzaakt de Ziekte van Lyme. De schadelijke gevolgen voor de gezondheid kan variëren van licht tot ernstig. Aandacht voor preventie en tijdige behandeling is daarom van belang. In uitzonderlijke gevallen kan de teek ook andere ziekten overbrengen, denk hierbij aan tekenencefalitis (TBE/tick-borne encephalitis). Dit stuk gaat specifiek in op het voorkomen van tekenbeten en het risico op de Ziekte van Lyme.

Teken op een duimnagel: van links naar rechts en van boven naar beneden: volwassen vrouwtje, nimf, volwassen mannetje, larve.

Knelpunten

- ➔ Blootstelling aan tekenbeten kan schade aan de gezondheid veroorzaken, de risico's zijn onvoldoende bekend.
- ➔ Nog niet alle organisaties maken een risico inventarisatie en hebben een plan van aanpak.

- Medewerkers zijn onvoldoende op de hoogte van het toepassen van preventiemaatregelen, het gebruik van hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Registratie van incidenten (door de medewerker en op bedrijfsniveau) vindt onvoldoende plaats.

De brancheafspraken

- ✓ Maak een gerichte risico-inventarisatie en -evaluatie en plan van aanpak, met een beschrijving van risicogebieden en risicowerkzaamheden.
- ✓ Voer werkzaamheden zoveel mogelijk uit in perioden dat de teek minder actief is, namelijk bij lage temperaturen (< 6 graden).
- ✓ Zorg minimaal voor gesloten- en huidbedekkende kleding en bij verhoogd risico (zie toelichting) voor beschermende kleding (volgens NEN-norm N8333 of van vergelijkbaar beschermingsniveau).
- ✓ Verstrek tekenverwijderaars.
- ✓ Geef voorlichting aan de medewerkers over de risico's van de teek in de werksituatie en de mogelijke preventieve maatregelen en wijze van registratie. Doe dit jaarlijks in het voorjaar (start van het tekenseizoen) aan iedereen en elke nieuwe werknemer bij de start van het dienstverband.
- ✓ Zorg voor een goede registratie (door de medewerker en op bedrijfsniveau) van alle tekenbeten en nazorg.

Toelichting op de brancheafspraken

Organisatie en voorbereiding

- Maak op bedrijfsniveau een [risico-inventarisatie en -evaluatie](#), met een beschrijving van risicogebieden en risicowerkzaamheden en maak hier een plan van aanpak voor. Organisaties maken vaak nog onvoldoende bewuste risico-inventarisaties die betrekking hebben op de kans op een tekenbeet en de periode waarin het werk wordt uitgevoerd. Denk hierbij bijvoorbeeld aan:
 - de mate van luchtvochtigheid;
 - aanwezigheid van kruid- en struiklaag;
 - de aanwezigheid van dieren (o.a. muizen, vogels, vossen, reeën, etc.).
- Pas (loop) routes aan zodat medewerkers de minste kans lopen op besmetting door het vermijden van dichte begroeiing, vochtige gebieden met hoog gras en gebieden met dode bladeren onder bomen en struikgewas. Doe dit bijvoorbeeld door gericht te maaien.
- Een medewerker moet een tekenbeet voor zichzelf vastleggen/registreren (datum, foto van plek op het lichaam; bij voorkeur direct als de teek er nog in zit. Zorg dat de teek zo snel mogelijk wordt verwijderd). Indien er klachten ontstaan (bijv. een kring/ring om de plek waar gebeten is, griepachtige verschijnselen), meldt de medewerker dit bij de werkgever. De werkgever registreert de tekenbeet/geconstateerde Ziekte van Lyme (door huisarts) in een bedrijfsregistratie en ziet er op toe dat de juiste vervolgstappen worden genomen door de medewerker (contact met de huisarts). De registratie kan ook gebruikt worden om eventueel eigen beleid aan te passen.
- Geadviseerd wordt om de kans op tekenbeten en de Ziekte van Lyme bij werkende zwangeren zoveel mogelijk te voorkomen, door ze werkzaamheden aan te bieden waarbij het risico op het oplopen van een ziekten wordt geminimaliseerd. Zie het [RIVM](#) voor meer informatie.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

- Voor medewerkers of bezoekers die incidenteel het bos ingaan, gelden de volgende richtlijnen voor kleding:
 - Gesloten en huidbedekkende kleding (lange mouwen en lange pijpen);
 - Sokken die over de broekspijpen heengaan (om blote huid te beschermen);
 - Bij voorkeur kleding van een gladde stof en licht van kleur. Dit, zodat eventuele teken op de kleding direct zichtbaar zijn en verwijderd kunnen worden.
- Bij verhoogd risico, verstrek dan kleding die helpt bij het voorkomen van het oplopen van een tekenbeet, namelijk:
 - Beschermende kleding volgens NEN-norm N8333 of van vergelijkbaar beschermingsniveau;
- Zorg dat iedereen de werkkleding op de juiste wijze draagt. Houd toezicht op het correct dragen van kleding.
- Zorg bij het verstrekken van tekenwerende kleding voor duidelijke richtlijnen over wie wanneer deze kleding moet / kan dragen.
- Geef ook informatie over het wassen en onderhouden van deze kleding. Zie ook een overzicht van [de meest gestelde vragen over kledinggebruik](#).
- Was werkkleding bij voorkeur centraal op het bedrijf (is samenwerking met een professionele wasserij) om de kwaliteit van de kleding te waarborgen.
- Was in ieder geval altijd volgens de richtlijn van de producent van de kleding. Let op: je kunt niet aan het uiterlijk van de kleding zien of deze zijn beschermende werking nog steeds heeft. Vervang tijdig de kleding volgens de voorgeschreven norm van de fabrikant.
- Verstrek, naast de beschermende kleding en tekenverwijderaar, insectenwerende middelen om onbeschermdde huid in te smeren. Let op: lees altijd voor gebruik van de insectenwerende middelen de gebruiksaanwijzing.

Opleiding en instructie

- Geef aantoonbaar voorlichting en instructie aan de werknemers over de risico's van de teek. Doe dit jaarlijks bij de start van het tekenseizoen (voorjaar), direct bij de start van een nieuwe medewerker en leg in je bedrijf vast met welke frequentie en in welke vorm (theorie en praktijk) je dit herhaalt.
- Verzorg de instructie in een voor iedereen begrijpbare taal en check of men de instructie begrepen heeft.
- Gebruik de filmpjes die er zijn, bijvoorbeeld op de website van de [VBNE](#) en [Week van de Teek](#). Raadpleeg ook de website van het [RIVM](#).
- Motiveer medewerkers om aan het eind van de dag, kleding en het lichaam op teken systematisch te controleren. Zie hiervoor de Downloads van deze catalogus en het [filmpje](#) dat gemaakt is in het kader van 'Week van de Teek'.

TIP: Download de [RIVM Teknapp](#) op je telefoon. Met de app kun je snel opzoeken hoe teken eruit zien en hoe je ze snel en goed kunt verwijderen. Ook als je op plekken bent zonder internet verbinding.

Checklist

- Ken je de risico's van het werken in een gebied met kans op blootstelling aan teken?

- Draag je de (eventueel geïmpregneerde) werkkleding volgens de gemaakte afspraken?
- Is onbedekte huid ingesmeerd met een insectwerend middel?
- Heb je een tekenverwijderaar bij de hand en weet je hoe je deze moet gebruiken?
- (na afloop van je werkzaamheden) Heb je je kleding en lichaam gecontroleerd op teken?

Bij een beet:

- Heb je een foto gemaakt van de teek in je lichaam?
- Heb je de teek kunnen verwijderen?
- Heb je de datum van de beet genoteerd en geregistreerd?
- Heb je de beet gemeld bij je leidinggevende?
- Houd je de eerste paar maanden de plek van de beet goed in de gaten op een rode kring (Erythema Migrans)?
Bijvoorbeeld door het maken van nieuwe foto's.
- Heb je – bij klachten – contact gezocht met je huisarts / bedrijfsarts?

Eén keer nee? Los dit op of raadpleeg je leidinggevende of opdrachtgever.

Meer informatie

- Filmpje: [systematische tekencontrole](#)
- RIVM richtlijn: '[Lymeziekte en arbeid](#)'
- RIVM: [Tekenencefalitis](#)
- VBNE Folder: [Tekenencefalitis](#)
- [Voorlichtingsmateriaal Week van de Teek](#)
- NEN 8333 | [Norm beschermende kleding tegen tekenbeten](#)
- NEN 8333 | [Veelgestelde vragen over wassen kleding](#)
- www.weekvandeteek.nl
- www.rivm.nl/tekenbeten-en-lyme/teek
- www.tekenradar.nl
- www.biomaatschappij.nl/ziekte-van-lyme/
- Stigas | Infokaart (in meerdere talen) [Veilig en gezond werken in de buurt van Teken](#)

Zie voor meer waardevolle informatie de **Downloads** (aan de rechterzijde van de pagina)

Toetsing Arbeidsinspectie

Dit onderwerp in de Arbocatalogus is in maart 2022 positief getoetst door de Nederlandse Arbeidsinspectie op de volgende

artikelen uit het Arbobesluit:

- Biologische agentia | 4.87a lid 1
- Persoonlijke beschermingsmiddelen | 8.1